

Vennesla kommune

Overgang BARNEHAGE - SFO - SKOLE

Barnehagene og skolene i Vennesla

Oktober, 2024

RETTE TIL EN TRYGG OG GOD OVERGANG

Første skoledag er en merkedag i et barns liv. Det er en dag både barnet og de foresatte har forventninger til. Barn og unge tilbringer mange år i utdanningsløpet, fra de starter i barnehagen til de er ferdige på skolen. Det er avgjørende for dem hva slags kvalitet de møter i de ulike overgangene fremover. [Opplæringslovens § 4-7](#) og i [barnehagelovens §2a](#) slår fast en gjensidig plikt for barnehage- og skoleeiere om å samarbeide for å skape kontinuitet for barna i overgangen. Det er en uttalt forventning at SFO involveres i overgangsarbeidet. Barnehage- og skoleeier har hovedansvar for samarbeidet og for å utarbeide en plan for overgangen fra barnehage til skole og skolefritidsordning.

I rapporten *Tiltak med positiv innvirkning på barns overgang fra barnehage til skole* (Lillejord mfl., 2015) pekes det på ulike forutsetninger som bør være på plass for at man skal lykkes med tiltak i overganger mellom barnehage og skole:

- Det er viktig å forstå overgangen fra barnehage til skole som en prosess og ikke som en enkelt hendelse.
- Det er viktig at overgangsaktiviteter er transparente.
- Barna må oppleve at det er sammenheng mellom det som skjedde i barnehagen og det som skjer på skolen.
- Det må være samarbeid og gode relasjoner mellom alle partene.
Det må utvikles samarbeidstiltak for siste del av barnehagen og første del av skolen som forener arbeidsmåtene i de to institusjonene.

Disse prinsippene er forsøkt videreført i denne planen. En konsekvens av å forstå denne tankegangen er at man ser på overgang mellom barnehage og skole som en prosess og ikke et tiltak. For at både barn, foresatte og ansatte skal oppleve sammenheng og kontinuitet er det forsøkt skissert tiltak som iverksetter denne overgangen gjennom hele det siste året i barnehagen.

Etter en lang og god prosess i arbeidsgruppe og styringsgruppe er det tydelig hva som skal prege overgangen vår mellom barnehage og skole:

**«Nysgjerrighet, mestring og trygghet
- vil gi barna det beste grunnlaget
for trivsel og læring!»**

Styrings- og arbeidsgruppen Overganger i Vennesla

GRUNNLEGGENDE PRINSIPPER FOR OVERGANG

MÅL

«Overgangen fra barnehage til SFO og skole skal være preget av trygghet, sammenheng og mestring.

«Dette vil gi barna det beste grunnlaget for trivsel og læring».

Trygge og gode overganger

Rammeplan for barnehagen og Opplæringslov i skole understreker viktigheten av tett samarbeid mellom barnehage, SFO og skole, for å sikre at overgangen blir god. I Vennesla skal overgangen preges av lek, nysgjerrighet, mestring og trygghet. Det gir barna det beste grunnlaget for trivsel og læring. Barnehage, SFO og skolen skal gjennom kjennskap til hverandres praksis, bruk av aktiviteter og overgangsobjekter, og et gjensidig forpliktende samarbeid skape en god sammenheng for hvert enkelt barn.

Overgangsobjekter kan være en fysisk gjenstand eller ulike former for kjente aktiviteter/ sanger/leker, det kan også være trygge voksne som skaper forbindelse mellom barnehagen og skolen. Bruk av overgangsobjekter vil øke sannsynligheten for at barn opplever helhet og sammenheng (Sandø og Myran, 2022).

Medvirkning

Barnehage, SFO og skole skal ha inkluderende fellesskap som fremmer demokrati. Alle skal få anledning til å delta og bli hørt, uavhengig av hvem de er. Barna skal merke at de blir lyttet til og oppleve at de har en reell innflytelse og påvirkning i saker som gjelder dem. Barns rett til medvirkning skal ivaretas gjennom dialog og påvirkningsmuligheter i lek og læring. Medvirkning skal prege hverdagen og praksis i barnehage og skole (RP18 og KL20).

Barn har ofte klare meninger om hva som er viktig når de skal begynne på skolen, og de skal bli hørt.

Samarbeid

Barnehagen og skolen skal ivareta barnets behov for omsorg, lek, læring og utvikling i nært samarbeid med hjemmet. Både foresatte og ansatte har et felles ansvar for trivsel og utvikling, og samarbeidet skal alltid være til barnets beste. Foresatte skal oppleve at de er en ressurs i overgangsarbeidet, og det er barnehagens og skolens ansvar å gi god informasjon og bygge gode relasjoner med foresatte (RP18 og KL20).

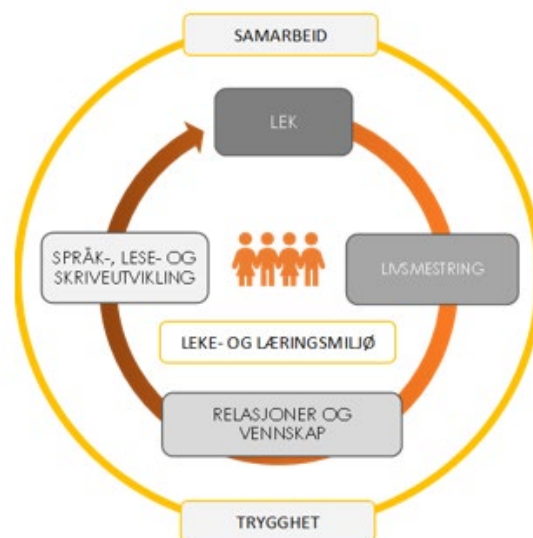
Tidlig innsats

Tidlig innsats innebærer å gi alle barn et godt pedagogisk tilbud fra tidlig småbarnsalder og forebygge utfordringer og utenforskap. Det handler om å gripe inn tidlig for å støtte utvikling og læring, og sikre likeverdige muligheter uavhengig av sosial, økonomisk eller kulturell bakgrunn. Tidlig innsats krever støttende og inkluderende læringsmiljøer. Målet er å redusere forskjeller og gi alle barn muligheten for å lykkes (Meld. St. 6 2019-2020).

SAMMENHENG OG FOKUS I OVERGANGEN

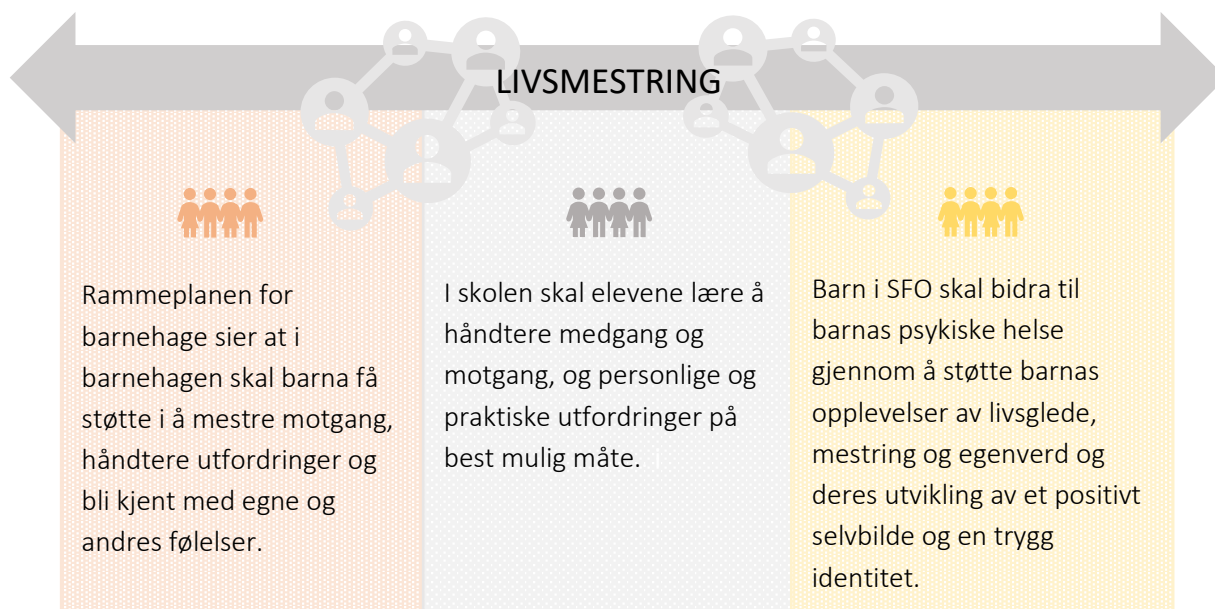
Gjennom samarbeid om å sette søkelyset på lek, relasjonskompetansen og livsmestring ønsker barnehagene og skolene i Vennesla å skape det beste grunnlaget for trivsel og læring for alle barn. Et leke- og læringsmiljø preget av trygghet og mestringsopplevelser vil gi barna de beste forutsetninger for språk- lese- og skriveutvikling.

Dette er illustrert i denne modellen som viser fokuset i overgangsarbeidet i Vennesla:

LIVSMESTRING

Barnehagen, SFO og skolen har en helsefremmende og forbyggende funksjon. De skal bidra til å utjevne sosiale forskjeller og fremme livsmestring hos barn og unge. Dette innebærer å skape et miljø som støtter barns fysiske, mentale og sosiale velvære, samt gi dem verktøy og kunnskap for å mestre eget liv. Gjennom helsefremmende og forbyggende tiltak og aktiviteter legges grunnlaget for god helse, trivsel og like muligheter.

LEK

Leken er viktig for barnets utvikling av identitet og sosiale ferdigheter. Lekbaserte aktiviteter hjelper barna med å forberede seg på skolestart og lære viktige ferdigheter som samarbeid og problemløsning. Disse ferdighetene er avgjørende for å trives både sosialt og akademisk på skolen. Ved å inkludere lek i overgangsplanen fra barnehage til skole, kan man skape en trygg overgang for barna. Leken gir dem mulighet til å utforske og forstå skolens forventninger og rutiner på en uformell og trygg måte, samtidig som de utvikler tillit til seg selv og skolemiljøet gjennom mestring og positive samspill (Lillemyr, 2011, s. 30, Lillejord mfl., 2015).

RELASJON OG VENNSKAP

Det er alltid de voksne, personalet, som har ansvar for relasjonene. De voksne er rollemodeller, og barn trenger støtte og veiledning fra voksne for å finne ut hvordan de kan etablere vennskap, og hva de skal gjøre når konflikter oppstår. Vennskap bidrar til følelse av deltakelse og fellesskap som igjen bidrar til positiv selvfølelse. Å etablere vennskap og opprettholde dem er en viktig faktor i sosialiseringprosessen og en forebyggende faktor mot uheldig og negativ utvikling (Udir).

SPRÅK- LESE- OG SKRIVEUTVIKLING

Det er viktig å skape leseglede og leseengasjement fra tidlig alder. Arbeidet med språk, lesing og skriving er noe som bør være en bærebjelke i arbeidet med alle overganger. Språklig kompetanse handler om å kunne forstå det som blir sagt og lest, men også å kunne bruke språket på en god og hensiktsmessig måte. Språk, lesing og skriving er tilleggskompetanser for deltakelse i lek, samspill, læring og kommunikasjon. Både i barnehage, skole og SFO, men også samfunnsliv ellers (Sandø & Myran, 2022).

SPRÅK-, LESE- OG SKRIVEUTVIKLING

Rammeplan for barnehager

Barnehagen skal bidra til:

- Leke, improviserer og eksperimenterer med rim, rytmer, lyder og ord
- Møte et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer
- Utforske og gjøre seg kjent med skriftsspråkuttrykk, som lekeskrift, tegning og bokstaver gjennom lese- og skriveaktiviteter.

Læreplanverket for skole

Eleven skal kunne:

- Lytte til og samtale om skjønnlitteratur og sakprose på bokmål og nynorsk
- Uttrykke tekstopplevelser gjennom lek, sang, tegning, skriving og andre kreative aktiviteter
- Leke med rim og rytme og lytte ut språklyder og stavelser i ord
- Trekke bokstavlyder sammen til ord under lesing og skriving

Beskrive og fortelle muntlig og skriftlig

SFO skal støtte barnas naturlige nysgjerrighet og lyst til å skape og være kreative, engasjerte og utforskende. Innholdet, arbeidsformene og det fysiske miljøet i SFO skal støtte opp under barnas lyst til å leke, skape, utforske og mestre.

OVERGANG FRA BARNEHAGE TIL SKOLE

«BARNEKLARE SKOLE ELLER SKOLEKLARE BARN?»

Aktiviteter i overgangsarbeidet

Når	Aktivitet	
August	Oppstart SFO	Heise flagget den dagen SFO åpner
	Tilvenning	Barna kommer sammen med foresatte i puljer, på tildelt tidspunkt sendt fra SFO i forkant (velkomstbrev)
«Trygghet og Mestring»	Skolestart	Åpne gave (som vist på førskoledagen)
		Bruke avtalte overgangsobjekter aktivt Magisk møte, morgensamling i lytttekrok To lekeøkter hver dag (personalet er deltakende) Pauser/friminutt sammen med sine kjente voksne
August/ September	Foreldremøte skole med påfølgende foreldrenettverk	Skolen kaller inn og fasiliteter for foreldrenettverk
«Vennskap og Kjennskap»	Mobilt team og fysioterapeut besøker alle førsteklasser	Fokus på lek, klasseledelse og rommet som 3. pedagog
	Nettverksmøte 1 på skolen	Rektor, styrer, pedagog barnehage, kontaktlærer 1.trinn og SFO-leder. Se agenda i mal (avtale besøk fra 1.trinn til bhg, evaluere oppstart/overgang,

September <i>«Vennskap og kjennskap»</i>	Vennegrupper i skolen	Kontaktlærer deler inn vennegrupper, møtes til aktiviteter i skolegården/klasserommet
	Foreldremøte i barnehage, skolegruppen har en del for seg selv	Plan for overganger presenteres, og rektor deltar.
Oktober	Barn fra 1. trinn besøker barnehagen	
Januar	Oversikt over barnehagebarn og hvor de skal gå på skole.	Oppvekst sjekker ut med barnehagene.
	Elever med behov for tilrettelegging.	Vurdere sammen med foresatte om
	Innhente samtykke	Barnehagen innhenter samtykke fra foresatte til overføring av elevinformasjon for barn med særlige behov.
Februar	Gjennomgangsmøte om spesialundervisning PPT, skole.	Informasjon om enkeltbarn med særlige behov. Avtale overføringsmøter.
	Informasjonsskriv til skolestarterne, forhåndsvarsel sendes ut.	Annonsen i avis og på hjemmesiden. Bekrefter skoleplass via Visma.
Mars	Nettverksmøte 2 i barnehagen	Fokus på lek og språk – avtale overgangsobjekt.
	Overføringsmøter for elever med spesialundervisning/særskilt oppfølging	
April <i>«Lek og læring»</i>	Overgangsskjema fylles ut i barnehagen	
	Start overgangsprosjekt for skolestarterne i barnehage	Rollelek/prosjektarbeid om skole og skolestart, forske på skole, leke skole og bruke avtalte overgangsobjekt
Mai <i>«Lek og læring»</i>	Minst 3 leketreff på to skoletimer i løpet av våren	Kontaktlærere bør være klare for første trinn.
	Nettverksmøte 3 på skolen - overgangssamtaler	Snakke om innhold i gaven (kista) Evaluere året som har gått ... Speeddate med overgangssamtaler.
Juni <i>«Lek og læring»</i>	Foreldremøte skole i forkant av førskoledag	Informasjon om foreldrenettverk
	Førskoledag	Første uka i juni. Huske overgangsobjekter som brukes i barnehagen, bruke opplysningene gitt i overgangssamtaler, vise gave som skal åpnes i august.

Sjekkliste for god lek i barnehagen/skolen

Brukes som egenrefleksjon og videre refleksjon i personalgruppa for å
kontinuerlig forbedre lekemiljøet for barna i barnehagen, SFO og skolen.

([Udir](#), [Barnehageforum](#))

Spørsmål	Egenrefleksjon
Har vi organisert rom, tid og lekemateriell slik at det inspirerer til ulike typer lek både ute og inne?	
Hvordan fremmer vi kreativitet og fantasi i leken?	
Har vi et inkluderende miljø, hvor alle barna kan delta i lek og erfare glede i lek?	
Hvordan observerer vi barnas lek og hva bruker vi observasjonene til?	
Hvordan veileder vi barna hvis leken medfører uheldige samspillsmønstre?	
Hvorfor er det viktig at personalet er deltagende i barnas lek?	
Hvordan vurderer vi egen rolle og deltagelse i barnas lek?	
Hvilken posisjon i barnas lek tar du som oftest på en vanlig dag i barnehagen/SFO/skolen?	
Hva er dine styrker i møte med barns lek?	
Hva synes vi kan være utfordrende des å delta i barnas lek?	
Hvordan støtter vi barnas emosjonelle og sosiale utvikling gjennom leken? Hvordan får barna hjelp til å uttrykke følelser og utvikle vennskap og sosiale ferdigheter?	

Sjekkliste for

Brukes som egenrefleksjon og videre refleksjon i personalgruppa.

Spørsmål	Egenrefleksjon

Evaluering av overgangsarbeidet

Brukes som egenrefleksjon og videre refleksjon i personalgruppene og nettverk.

([Fra eldst til yngst, veileder KD](#))

Spørsmål	Egenrefleksjon
Ble barna kjent med skolen i god tid før første skoledag?	
Ble det sammenheng og progresjon i læringsinnholdet i barnehage og skole?	
Ble det overlevert god informasjon om hvert barn før skolestart og hvordan blir foreldrene involvert?	
Gav overgangen omsorg, forutsigbarhet, trygghet og sammenheng for barn med behov for særskilt tilrettelegging og oppfølging?	
Hva må gjøres annerledes i denne overgangen?	

Mal innkalling/referat for Nettverksmøte nr.1

Møtedato og sted:			
Deltakere:			
Agenda/saker	Innhold	Ansvarlig	Referat
Presentasjonsrunde og forventningsavklaring	Alle presenterer seg, sin rolle og forventninger til samarbeidet		
Se film	 <p>Reflekter over momenter fra filmen og se disse i lys av overgangsplanen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «En trygg voksen og en kjent bok» - verdien av overgangsobjekter. - «Hva er det å være rektor? Hva er den skumle sprøyta som storebror snakker om?» <p>Hvordan bruker lekeprosjektet i barnehagen til å undersøke, blir kjent og</p>		

	<p>forberede barna best mulig til overgangen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan sikre barnets stemme, medvirkning og påvirkning i overgangen dette året? 		
Året som kommer	<ul style="list-style-type: none"> - Avtale dato besøk fra 1.trinn til barnehagen/barnehagene denne høsten. 		
Eventueltentuelte			

Mal innkalling/referat for Nettverksmøte nr. 2

Møtedato			
og sted:			
Deltakere:			
Agenda/saker	Innhold	Ansvarlig	Referat
	-		

Mal innkalling/referat for Nettverksmøte nr. 3

Møtedato			
og sted:			
Deltakere:			
Agenda/saker	Innhold	Ansvarlig	Referat
	-		

Handlingsplanen er utarbeidet og revidert av en arbeidsgruppe bestående av styрere, rektor, tillitsvalgt, SFO-kordinator og oppvekst

Kilder

Kunnskapsdepartementet. (2008). *Fra eldst til yngst. Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole*. Oslo: Merkur Trykk.

Kunnskapsdepartementet. (2019-2020). *Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/>

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner. (2017). *Livsmestring i skolen. For flere små og store seiere i hverdagen*.

Lillemyr, O. F. (2011). *Lek - opplevelser - læring*. Oslo: Universitetsforlaget.

Lunde, S., & Størksen, I. (2021). *Snart førsteklassing. Med sosial kompetanse i ranselen*. Bergen: Vigemostad & Bjørke AS.

Sandø, H., & Myran, I. H. (2022). *Barneklare skoler eller skoleklare barn? Om overganger fra barnehage til skole*. Bergen: fahbokforlaget.

<https://utdanningsforskning.no/contentassets/d66fcf1950f34b46a79a5fc647e40774/kunnskapssenter-overgangbarnehage-web.pdf>